

Versión: **castellano** / català

La revista *Ripacurtia* llega a su cuarto número. No es ni una cifra especial, ni tampoco algo que queramos dejar de remarcar. El camino no ha sido ni sigue siendo fácil en un territorio en que parece que todo vale. El turismo engulle la economía y las emociones de la gente, mientras la cultura y el patrimonio, aquello por lo cual las administraciones deberían luchar y promover al margen de cualquier color e interés político, siguen siendo algo sumamente alejado de los intereses de las personas que viven en los pueblos ribagorzanos.

La tendencia de la revista se ha ido marcando en paralelo a las jornadas de estudio del CERib, enfatizando su relación e implicación en el Pirineo. Una comunidad en la cual la Ribagorza ha de sentirse implicada, desde las altas cumbres hasta los pueblos del llano. En este sentido el propio CERib ha ido participando activamente en diversas actividades realizadas conjuntamente con otras asociaciones y entidades pirenaicas, desde Benasque hasta el Alt Urgell. Y es que ya viene siendo hora que a pesar de que las infraestructuras físicas siguen siendo complejas —y solo se abren camino en función de la necesidad de acercar las segundas residencias a las ciudades—, los distintos valles que convivimos como vecinos hemos ido concretando encuentros y movimientos constructivos de manera transversal y supracomarcal.

Esta idea nos introduce de lleno en el tema principal de este número, los conflictos. Desde hace mucho tiempo, esta palabra viene representando una barrera enorme entre pueblos y comunidades, entre personas y grupos referenciados. Pero resulta que, precisamente en los Pirineos, la supuesta frontera ha sido un lugar de entendimiento. El contacto siempre produce conflictos, pero no por ello se han dejado de buscar y encontrar soluciones.

¿Cómo? A través del diálogo: diálogo y cultura, tradición y manera de ser de la gente del Pirineo que han ido manteniendo este camino. Solo los intereses exteriores y personales han podido trincar esta línea. Conflictos de lenguas, de arte, entre comunidades, de agua, etc. No son más que enfrentamientos promovidos por grupos concretos, ajenos a la tradición pirenaica. Con ello no rehusamos la idea del conflicto. Al contrario, ese conflicto, que existe solo como tema, es necesario para encontrar soluciones y entendimientos, pero nunca para perpetuar, arraigar y cicatrizar el conflicto como eterno e irresoluble.

Con esta mirada amplia desde la Ribagorza y el Pirineo, no queremos olvidarnos de la Franja donde estamos también inmersos en parte. Es por ello que en estas páginas que tratan de conflictos y puentes de diálogo queremos rendir nuestro pequeño homenaje a aquella persona que consagró toda su vida en la búsqueda de un marco legal y consensuado para las lenguas minoritarias de Aragón desde su puesto de presidente del Institut d'Estudis del Baix Cinca durante casi dos decenios, miembro fundador de la Plataforma de las Lenguas minoritarias de Aragón y alma fundadora y co-vicepresidente, junto con ASCUMA, Consells Locals y CERIB de la Iniciativa Cultural de la Franja. Sirvan estas páginas de homenaje y recuerdo a la infatigable labor de D. Josep Galán i Castañ, que nos dejó en el otoño de 2005.

De aquí el primer artículo del dossier de Jordi Riba, filósofo y especialista del pensamiento sobre el conflicto y las ideas, que nos acerca a la teoría necesaria del conflicto como instrumento de paz y solución, y el del historiador Patrici Pojada que, con una mirada septentrional del Pirineo, hace un repaso de las peculiaridades pirenaicas frente a “sus” conflictos. En el resto de trabajos, se abordan casos concretos de supuestos conflictos que han tenido y tienen lugar en la Ribagorza y el Pirineo y su evolución. El tema del “conflicto” de las lenguas es analizado para el caso ribagorzano por Jordi Suïls y Ramon Sistac, y por Aitor Carrera para el caso aranés (Universitat de Lleida). La antropología no podía quedar al margen de este número sobre “conflictos”. Así, Joan Frigolé y Camila del Mármol (Universitat de Barcelona) analizan el caso del Alt Urgell, mientras que Meritxell Sucarrat (UB) hace lo propio para un valle del Pallars Sobirà. Son estudios que han de servir de mirada comparativa para otros valles del Pirineo, especialmente para la Ribagorza.

Por último, dos trabajos relacionados con la naturaleza, las administraciones y las sociedades. José Ángel Bergua, sociólogo de la Universidad de

Zaragoza, realiza una aproximación al caso de los movimientos antipantano y la reinención del Pirineo, más allá de grupos ecologistas e interacciones estatales. Por su parte, el técnico de Medio Ambiente de la Generalitat de Catalunya, Santiago Palazón, expone el caso de la reintroducción del oso pardo en el Pirineo y el diálogo/aceptación que ha existido con los pueblos.

Pese a que no aparecen aquí dos conferencias, queremos recordar las ponencias de Antonieta Jarné, sobre la mujer en la Guerra Civil y la posguerra, cuyo artículo verá la luz en un volumen aparte; así como la conferencia del escritor perpiñanés Joan Lluís Lluís que realizó una interesante ponencia sobre lengua, cultura y frontera en un territorio como el Rosellón que mantiene una situación muy similar a los ribagorzanos y franjolinos.

En la miscelánea se publica un trabajo de Carlos Barrull sobre los orígenes de la separación de los distintos territorios ribagorzanos. Se trata de un trabajo que nos transporta al siglo X para poder entender dónde situamos la geopolítica actual de la Ribagorza. Finalmente, la revista rinde cuenta de dos trabajos de investigación: el primero de Jordi Campillo, quien resume su tesis doctoral defendida recientemente sobre el tema del expolio del arte en el Pirineo catalán, mientras Núria Serena (Cedricat) expone el trabajo realizado y los análisis necesarios llevados a cabo a partir de la Agenda 21 en la Alta Ribagorza.

La revista *Ripacurtia* sigue contando con el apoyo del Instituto de Estudios Altoaragoneses, así como con la ayuda del Institut Ramon Muntaner. Para este número en particular, ha sido imprescindible la incondicional ayuda del Ayuntamiento del Pont de Suert, el apoyo del Institut d'Estudis Ilerdencs y de las comarcas de la Ribagorza catalana y aragonesa.

CERib

Benabarre, 31 de diciembre de 2006

Versión: català / castellà

La revista *Ripacurtia* arriba al seu quart número. No és ni una xifra especial, ni tampoc quelcom que vulguem deixar de remarcar. El camí no ha estat ni segueix sent fàcil en un territori on sembla que tot val. El turisme engoleix l'economia i les emocions de la gent, mentre que la cultura i el patrimoni, allò per què les administracions haurien de lluitar i promoure al marge de qualsevol color i interès polític, segueixen essent quelcom summament allunyat dels interessos de les persones que viuen als pobles ribagorçans.

La tendència de la revista ha anat en paral·lel a les jornades d'estudi del CERIB, emfasitzant la seva relació i implicació al Pirineu. Una comunitat en què la Ribagorça ha de sentir-se implicada, des dels alts cims fins als pobles de la plana. En aquest sentit el mateix CERIB ha anat participant activament en diverses activitats realitzades conjuntament amb altres associacions i entitats pirinenques, des de Benasc fins a l'Alt Urgell. I és que ja és hora que malgrat que les infraestructures físiques segueixen sent complexes —i només s'obren camí en funció de la necessitat d'apropar les segones residències a les ciutats—, les diferents valls en què convivim com a veïns hem anat concretant trobades i moviments constructius de manera transversal i supracomarcal.

Aquesta idea ens introdueix de ple en el tema principal d'aquest número, els conflictes. Des de fa molt temps, aquesta paraula representa una barrera enorme entre pobles i comunitats, entre persones i grups referenciats. Però resulta que, precisament als Pirineus, la suposada frontera ha estat un lloc d'entesa. El contacte sempre produeix conflictes, però no per això s'han deixat de cercar i trobar solucions. Com? A través del diàleg: diàleg i cultura, tradició i manera de ser de la gent del Pirineu que ha anat mantenint

aquest camí. Només els interessos externs i personals han pogut truncar aquesta línia. Conflictes de llengües, d'art, entre comunitats, d'aigua, etc. No són sinó enfrontaments promoguts per grups concrets, aliens a la tradició pirinenca. Amb això no rebutjem la idea del conflicte. Al contrari, aquest conflicte, que existeix només com a tema, és necessari per trobar solucions i enteniments, però mai per perpetuar, arrelar i cicatritzar el conflicte com si fos un fet etern i sense resolució.

Amb aquesta mirada àmplia des de la Ribagorça i el Pirineu, no volem oblidar-nos de la Franja on vivim en part. És per això que aquestes pàgines que tracten de conflictes i ponts de diàleg volen retre un petit homenatge a aquell personatge que consagrà tota la seva vida a la recerca d'un marc legal i consensuat per a les llengües minoritàries de l'Aragó des del seu lloc com a president de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca durant quasi dues dècades, membre fundador de la Plataforma de les Llengües Minoritàries d'Aragó i ànima fundadora i covicepresident, juntament amb ASCUMA, Consells Locals i CERIB, de la Iniciativa Cultural de la Franja. Serveixin aquestes pàgines d'homenatge i record a la infatigable tasca i a la figura de Josep Galán i Castañ, que la tardor passada ens va deixar.

En relació amb això, el primer article del dossier de Jordi Riba, filòsof i especialista del pensament sobre el conflicte i les idees, ens apropa a la teoria necessària del conflicte com a instrument de pau i solució, i l'historiador Patrici Pojada, amb una mirada septentrional del Pirineu, fa un repàs de les peculiaritats pirinenques davant dels "seus" conflictes. A la resta de treballs, s'aborden casos concrets de suposats conflictes que han tingut i tenen lloc a la Ribagorça i el Pirineu i la seva evolució. El tema del "conflicte" de les llengües en el cas ribagorçà és analitzat per Jordi Suïls i Ramon Sistac, i per Aitor Carrera en el cas aranès (Universitat de Lleida). L'antropologia no podia quedar al marge d'aquest número sobre "conflictes". Així, Joan Frigolé i Camila del Mármol (Universitat de Barcelona) analitzen el cas de l'Alt Urgell, mentre que Meritxell Sucarrat (UB) fa el mateix respecte d'una vall del Pallars Sobirà. Aquests estudis han de servir de mirada comparativa per a altres valls del Pirineu, especialment la Ribagorça.

A l'últim, dos treballs relacionats amb la natura, les administracions i les societats. José Ángel Bergua, sociòleg de la Universitat de Saragossa, realitza una aproximació al cas dels moviments antipantà i la reinvençió del Pirineu, més enllà de grups ecologistes i interaccions estatals. Per la seva banda, el

tècnic del departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, Santiago Palazón, exposa el cas de la reintroducció de l'ós bru al Pirineu i el diàleg/acceptació que ha existit entre els pobles.

Tot i que no hi apareixen dues conferències, volem recordar les ponències d'Antonietà Jarné, sobre la dona a la Guerra Civil i la postguerra, article que veurà la llum en un volum a part; així com la conferència de l'escriptor perpinyanenc Joan Lluís Lluís que realitzà una interessant ponència sobre la llengua, cultura i frontera en un territori com el Rosselló que manté una situació molt similar als ribagorçans i franjolins.

A la miscel·lània, es publica un treball de Carles Barrull sobre els orígens de la separació dels diferents territoris ribagorçans. Es tracta d'una recerca que ens transporta al segle x per poder entendre on situem la geopolítica actual de la Ribagorça. Finalment, la revista recull dos treballs de recerca: el primer de Jordi Campillo, que resumeix la seva tesi doctoral defensada recentment sobre el tema de l'espoli d'art al Pirineu català, i el segon de Núria Serena (Cedricat), que exposa el treball i les anàlisis realitzats a partir de l'Agenda 21 a l'Alta Ribagorça.

La revista *Ripacurtia* segueix comptant amb el suport de l'Institut de Estudios Altoaragoneses, així com l'ajut de l'Institut Ramon Muntaner. Per a aquest número en particular, ha estat imprescindible l'ajut incondicional de l'Ajuntament del Pont de Suert i la col·laboració de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, i les comarques de la Ribagorça catalana i aragonesa.

CERIB

Benavarri, 31 de desembre de 2006